

Fagetisk råd - veiledere og voktere

Er fagetisk råd først og fremst en utdanningsinstitusjon for psykologer, et forum for refleksjon og fagetisk utvikling, eller skal det være en institusjon som ivaretar psykologenes tillit i forhold til klienter og samfunnet for øvrig?

PUBLISERT 1. januar 2004

Britt Wallin Backman og Kjersti Arefjord

Bakgrunn for debatten var en rapport fra Nordisk Etikkarbeidsgruppe. Dette utvalget har vært sammensatt av representanter for psykologforeningene i Sverige, Finland, Danmark, Island og Norge. Mandatet var å se på forskjeller og likheter mellom saksbehandlingsregler for de fagetiske rådene i Norden, og på mulighetene for å harmonisere behandlingen av fagetiske saker. Rapporten inneholder forslag som ville endre fremgangsmåten i fagetiske saker her i Norge. Brit Wallin Backman hadde vært NPFs representant i arbeidsgruppen, og var invitert til lederkonferansen for å begrunne forslag til omlegging av dagens behandling i fagetiske klagesaker. Backman har mange år som tillitsvalgt i NPF bak seg, og har vært med på å utarbeide dagens saksbehandlingsregler.

Skille fagetikk og jus

– Dette er et emosjonelt og kontroversielt tema, sa hun. – Forståelsen av fagetikken endrer seg i takt med endringer i samfunnet og generelle holdningsendringer. Mitt eget syn på fagetikk har utviklet og endret seg med tiden. Det som særlig har gått opp for meg, er viktigheten av å skille fagetikk og jus. Fagetikken er vår kvalitetssikring, og den er strengere enn jusen på mange områder. Men fagetisk bevissthet er ikke noe man tilegner seg en gang for alle. Mitt anliggende er å legge til rette for at medlemmene på en optimal måte kan utvikle sin fagetiske refleksjon og bevissthet. Et hovedmål er å lære seg å håndtere vanskelige fagetiske dilemmaer, der det ikke er gitt hva som er rett eller galt. Endringsforslagene til etikkarbeidsgruppen bygger på en grunnleggende tro på at fagetikk kan læres.

Forslaget innebærer at den norske ordningen for behandling av fagetiske klager tar opp i seg elementer fra den svenske. Viktigst her er at det bare skal være en muntlig behandling av klagen mellom påklaget og fagetisk råd. Det skal ikke føres skriftlig referat fra samtalen fagetisk råd har med innklaget psykolog. Ingen andre blir informert om innholdet i samtalen.

Reflekterende samtale uten referat

– Mange reagerer når de hører at forslaget til ny fremgangsmåte i fagetiske klagesaker foreslår at den åpne, skriftlige behandlingen i fagetisk råd skal avskaffes, sa Wallin Backman. – Men grunnen til at vi ser dette som så viktig, er at vi ser det som helt overordnet å skape best mulige rammebetingelser for en god og åpen fagetisk refleksjon. Etter vårt syn vil det påvirke samtalen om man vet at den skal refereres, og at klageren skal få lese referatet. Tillit er helt grunnleggende dersom samtalen skal fungere etter hensikten, dersom det skal finne sted en holdningsendring og en ny bevissthet, poengterte hun. – I Sverige får klageren melding om at en slik samtale har funnet sted, men får altså ikke informasjon om innholdet i samtalen.

Modellen Wallin Backman presenterte, åpner for flere samtaler mellom innklaget psykolog og fagetisk råd, hvis det er nødvendig. Dersom det ikke fører frem og man ikke ser noen utvikling hos psykologen, vil saken bli oversendt til sentralstyret. Hun minnet om at mange saker meldes direkte inn for fylkeslegen, og at rettsapparatet behandler alvorlige saker.

Tillit hos klient og samfunn

Kjersti Arefjord er leder i fagetisk råd, og svært skeptisk til forslagene fra Nordisk etikkarbeidsgruppe. Hun mente Wallin Backman tok for lett på hensynet til klageren, og til at saksbehandlingen etter forslaget ville bli lukket for innsyn. – Denne modellen ivaretar ikke klienten på en god nok måte. Jeg er også opptatt av at vår måte å behandle fagetiske saker på inngir tillit i samfunnet, sa hun. – Vår nåværende ordning bygger på det kontradiktoriske prinsipp: Begge parter skal ha full informasjon. På bakgrunn av en redegjøring fra begge partene, konkluderer fagetisk råd i den enkelte saken. Min hovedinnvending mot den nye modellen er at klager ikke får informasjon om utfallet av samtalen, bare om at den har funnet sted.

Arefjord pekte på at Sverige har hatt en nedgang i antall klagesaker etter at de innførte den foreslåtte modellen. – Årsaken til det, slik jeg ser det, er en manglende tillit til at Psykologförbundet ivaretar klageren. Mange klagesaker går nå til andre instanser, som helsetilsynet eller rettsapparatet.

– Opplæring i fagetikk må foregå parallelt med vårt arbeid, og fagetisk råd bidrar gjerne, sa Arefjord. – Men hvis fagetiske klager havner i andre instanser, er jeg redd for at fagetikken ikke blir ivaretatt (se også s. 45).

Ingen konklusjon

Debatten etter de to hovedinnleggene bar preg av sterkt engasjement, men også stor usikkerhet og mange spørsmål. Noen pekte på at de nye helselovene ivaretar klientene bedre enn tidligere, slik at jusen sørger for sanksjonene, og at en kanskje da kan dreie fagetikken mer over i den pedagogiske retningen. Andre var opptatt av å beholde muligheten for selvjustis, og et eget system for å håndtere fagetiske saker. – Vi har fått en oppgave i samfunnet, og vi har fått tillit. Et viktig poeng i dette er vår profesjons evne til å disiplinere seg selv, sa Sverre Nielsen, seniorrådgiver i NPF.

Thomas Høiseth i sentralstyret støttet dette synet. – Det at vi har en selvjustis, et sett med regler og et system for å bruke dem, er viktig. Rapporten fra etikkarbeidsgruppen går ikke grundig nok inn på betydningen av dette. Fagetisk råd passer på at vi passer på fagetikken. Jeg minner om hva Knut Dalen, den forrige lederen av fagetisk råd sa: En dag uten fagetisk refleksjon er en dårlig dag på jobben. Etter mitt syn kan vi ikke stole på at rettsvesenet er en god nok instans for å ivareta fagetikken.

– Dette er en sak som må følges opp av sentralstyret, sa leder i NPF, An- Magritt Aanonsen. – Diskusjonen viser at det er lang vei å gå før vi kan ta en avgjørelse. En grundig og skikkelig behandling vil kreve tid. Det vil vi ikke få til før landsmøtet neste år, så det vil først være landsmøtet i 2007 som eventuelt kan gjøre vedtak i denne saken.

Nina Strand

Fylkeslederkonferanse i Sandefjord

Den årlige konferansen for fylkeslederne i NPF gikk av stabelen i Sandefjord 20. og 21. november. Representanter fra Finnmark i Nord til Agder i Sør møtte ledelse og sentralstyre for å bli orientert om Psykologforeningens arbeid, og for å diskutere aktuelle saker.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 41, nummer 1, 2004, side 56-57